

Kwaliteiten Oer-IJ-gebied

In de opsomming hieronder staan de belangrijkste kwaliteiten van het Oer-IJ-gebied genoemd:

- **Landschap:** open ruimte, Crommenije structuurbepalend voor zone tussen Wijkermeer en Alkmaardermeer
- **Natuur:** Stelling van Amsterdam, Kilzone, veenweide natuur (o.a. sloten en oevers)
- **Cultuurhistorie:** Stelling van Amsterdam, Kilzone, middeleeuwse dijken, verkaveling, wiel
- **Geologie, geomorfologie:** krekenselsel, verschillende bodemsoorten: veen-klei-zand
- **Recreatie:** rust (toename geluidshinder en fijnstof bij verdere compartimentering), fietsen, golfterrein
- **Verstedelijking/infrastructuur:** groene tegenhanger van verstedelijking, groene ruimte voor welzijn groeiende bevolking, groene scheggen in verstedelijkt gebied.
- **Economie:** recreatieve en toeristische waarde, vestigingsklimaat bedrijven, waarde onroerend goed, waarde agrarische bedrijvigheid.
- **Toekomst:** kiezen voor hoogwaardige groene ruimte of voor verdere verdichting (aaneengroeien van Zaanstreek en IJmond).

In willekeurige volgorde worden deze kwaliteiten hieronder kort uitgewerkt (deze punten zijn ontleend aan andere documenten):

1. Het vanuit het Oer IJ gevormde krekenselsel en de kreekrukken, die als gevolg daarvan zijn ontstaan in het veengebied. Dergelijke **kreekrukken** zijn inmiddels in Noord-Holland uiterst zeldzaam geworden. De hogere zandige oeverwallen van de krekenselsels leenden zich al vroeg voor bewoning, waardoor de kreekrukken niet alleen aardkundig, maar ook archeologisch van grote waarde zijn. In het gebied De Omzoom bevindt zich nog een vrijwel onaangetaste kreekrug. Het beoogde tracé zal onherstelbare schade veroorzaken.
2. Rond 1100 na Chr. vormt zich op natuurlijke wijze een verbinding tussen het noordelijk gelegen meer De Schermer en een noordelijke uitloper van het IJ, het Wijkermeer. De bedijking van deze veenstroom **De Crommenije** is sterk structuurbepalend voor het landschap in het centrale deel van het gebied. De Crommenije en de resten daarvan vormen nog steeds de grens tussen de Zaanstreek en Kennemerland.
3. Het dijkenselsel van de Crommenije en de aangrenzende polders vormden de basis voor de **Stelling van Amsterdam**. Landschappelijke bescherming van het dijkenselsel van de Crommenije en de Stelling van Amsterdam vallen dan ook grotendeels samen.
4. In het gebied direct ten oosten van Uitgeest en Heemskerk bleef lange tijd een soort waddegebied bestaan. De daar aanwezige **blokverkaveling**, samenhangend met natuurlijk gevormde krekenselsels, vormt een sterk contrast met de strakke **strokenverkaveling** in het veengebied bij Assendelft en Krommenie. Voor de beleving van de ontstaansgeschiedenis van het gebied is het van belang dit contrast te behouden.
5. Vermeldenswaard is nog een **wiel** nabij Fort bij Veldhuis, ontstaan bij een dijkdoorbraak in 1719. Dit meertje lijkt bij geen enkele variant te worden bedreigd, maar je weet maar nooit.
6. Graag wil ik met u inzoomen op het gebied dat wordt begrensd door de N246 en de N203. Dit zijn twee oostwest verbindingen die op een afstand van 8 km van elkaar liggen en belangrijk zijn voor het verkeer van Amsterdam/Zaanstreek naar IJmond/Noord Kennemerland. Bij een eventuele doortrekking van de A8 naar de A9 volgens een van beide gestrekte varianten komt er een derde provinciale oostwest verbinding in dit gebied bij en wordt **het gebied verdeeld in compartimenten**. De geluidshinder die dit met zich mee gaat brengen zal dan ook de rust in het grootste deel van de open ruimte 25 km² verstoren.
7. Het open gebied ten oosten van de A9 is nu nog van **grote recreatieve waarde** voor de inwoners van de IJmond, in het bijzonder Beverwijk en Heemskerk (vanuit beide gemeenten zijn recreatieve toegangen naar het open poldergebied) en dat geldt ook voor de uitdijende bevolking van de Zaanstreek. Naar onze overtuiging is ten onrechte de recreatieve waarde van het gebied tussen de N 203 en N246 niet in de afweging betrokken.

8. Het aantal inwoners dat in de komende decennia in het MRA-gebied extra gehuisvest moet worden neemt sterk toe, helaas ontbreken nog getallen over de **groene ruimte die nodig is voor het welzijn van de gehele huidige en toekomstige bevolking**. Van de scheggen structuur van Amsterdam is bekend dat ook de economische waarde (prijzen onroerend goed) gebaat is bij hoogwaardige groene ruimte aan de rand van het stedelijk gebied. Woonkwaliteit en bereikbare groene ruimte hangen nauw met elkaar samen.
9. In algemene zin zijn natuur en cultuurhistorische waarden van het gebied niet meegenomen bij de afweging van de varianten. Bij de cultuurhistorie denken wij vooral aan de bijzondere **verkaveling** aan beide zijden van de stelling. Aan de oostkant de strokenverkaveling van het veenweidegebied en aan de westzijde de blokverkaveling van het kleigebied in het voormalige stroomgebied van het Oer-IJ. Verder vertellen de **eeuwenoude dijken** in dit gebied het verhaal over de strijd tegen het water die hier is gevoerd.
10. Het huidige deel van het Oer-IJ-gebied rond de Stelling van Amsterdam wordt gekenmerkt door een **grootschalige open ruimte**, een van de kernkwaliteiten van het Noord-Hollandse landschap en van de kernwaarden van de Stelling van Amsterdam. De bestaande oostwest verbindingen passen in het oude stelling landschap waarin de forten bij de accessen lagen. Een nieuwe gestrekte variant dwars door het open gebied maakt inbreuk op die historische logica en de openheid.
11. De meeste **natuurwaarden** in het gebied zijn te vinden in de zone van de Stelling van Amsterdam. Vanwege de grote rust die hier decennialang heeft bestaan hebben tal van soorten hier hun leefgebied gevonden. Botanisch zijn de forten van groot belang omdat ze zijn gebouwd op zandlichamen, hierdoor is een voor het gebied bijzondere vegetatie ontstaan. Verder zijn de vele kilometers waterlopen en oevers in het gebied zowel voor flora en fauna van belang. Enkele natuurterreinen van Landschap Noord-Holland liggen in het gebied, zoals de zone langs de Aagtendijk en het gebied, de Liniedijken en het gebied bij de Golfbaan Heemskerk. De open grasland gebieden hebben m.n. in de trektijd een belangrijke functie als rustgebied voor weide en watervogels. De structuurlijnen zoals de dijken, de Kilzone en de Stelling van Amsterdam werken als ecologische infrastructuur voor tal van kleine diersoorten. Het gebied kent meerdere bodemsoorten (veen, klei, zand) die ieder op zich weer bijdragen aan de soortenrijkdom van het gebied. Dat geldt eveneens voor de gradiënten in de vochthuishouding van het gebied.
12. Iedere generatie bouwt voort op het landschap dat er is. De kans bestaat dat toekomstige generaties in geval van een doorgetrokken A8, de grootschalige infrastructuur als A9, nieuwe A8 en het Opstelterrein Pro Rail langs de N203 beschouwen als een **toch al verstoord landschap waarin stedelijke uitbreiding** (bedrijfsterrein) voor de hand ligt. In dat geval groeien de Zaanstreek en de IJmond letterlijk aan elkaar, slechts gescheiden door een smalle rest strook van de Stelling.